

HRDINOVÁ, E. M. et al. 2017. *Překlad jako didaktický nástroj ve výuce cizích jazyků*. Olomouc: UP v Olomouci. 140 s. ISBN 978-80-244-5247-0. DOI: 10.5507/pdf.17.24452470.

„Slová sú mocné,“ ako by povedal klasik. Čo raz vyslovíme, nedá sa vziať späť. Čo raz napíšeme a je prečítané, zostáva aj po nás. Sila slova spočíva v jeho význame a obsahu, ktoré nesie. Môže deštruovať a vytvárať. Dokáže zarmútiť a priniesť radosť. Sprostredkúva pocity a myšlienky. Jediné slovo má schopnosť zmeniť komunikačnú situáciu. Je to nástroj socializácie a interakcie. Umožňuje nám pohybovať sa v sociokultúrnom a pragmatickom areáli materinského jazyka.

Ludská existencia je založená a primárne podmienená pohybom. To platí tiež pre komunikáciu. Jazyk sa šíril migrovaním celých národov, absorboval nové prvky, vnútorne i navonok sa obohacoval. Dochádzalo a stále dochádza ku vzájomnej konfrontácii jazykov, podmienenej spoločenskými, ekonomickými a kultúrnymi vplyvmi. Preberajú sa prvky dominujúcich jazykov a kultúr. Na pozadí materinského jazyka existuje potreba porozumieť cudziemu jazyku. V tomto komunikačnom zápase víťazi ten, kto má kvalitnejší diapazón kompetencií. Získava ich vďaka kvalitnému vzdelávaniu v cudzom jazyku. Prítom je nutné zdôrazniť, že v súčasnej didaktike cudzích jazykov dominuje prístup uprednostňujúci orientáciu na komunikačné jazykové kompetencie, podčiarkujúc interkultúrny aspekt.

Autorský kolektív Dr. Hrdinovej z Ústavu cudzích jazykov Pedagogickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci sa rozhodol ísť cestou analýzy možnosti spojenia didaktiky cudzích jazykov a prekladu. Vydali publikáciu s názvom *Překlad jako didaktický nástroj ve výuce cizích jazyků*. Je možné zovšeobecniť, že zámerom autorov bolo, aby sa prestal preklad vnímať len ako špecifická oblasť práce s cudzím jazykom a začali sa hľadať možnosti uplatnenia didaktiky prekladu v lingvodidaktike. Už skôr bola niektorými odborníkmi vyslovená požiadavka, aby sa aplikovaná translatológia zaoberala skúmaním významu prekladu v lingvodidaktike.

Hore uvedená publikácia má dve časti. V prvej s názvom *Překlad jako didaktický nástroj?!* sa autori jednotlivých kapitol zameriavajú na kľúčové fenomény (translatologické) didaktiky prekladu, napr. na problematiku prekladu reálií, literárny preklad a preklad spätný (Hana Sodeyfi, Jitka Zehnalová, Václav Řeřicha), prípadne na translatologické problémy prítomné v odborovej didaktike cudzích jazykov, napr. interferencia alebo preklad vlastných a pomiestnych mien (Olga Vomáčková, Marek Bohuš). Druhá časť publikácie *Ve výuce?!* sa potom venuje už konkrétnej výučbe prekladu, a to tak na pracoviskách translatologického, ako aj netranslatologického typu. Sú tu príspevky autorov: Jana Kořínková, Linda Chmelařová, David Mraček, Petra Mračková Vavroušová, Eva Marie Hrdinová.

David Mraček, Eva Skopečková a Eva Marie Hrdinová už v úvode do publikácie nastolili tri základné otázky a načrtli niekoľko dôležitých detailov:

- 1) Ako vzdelávať prekladateľov? V translatologickom vzdelávaní prekladateľov je jednou z dominujúcich tém špecializácia vzdelávania, t. j. zameranie celých študijných programov na jednotlivé segmenty, napr. audiovizuálny preklad, literárny preklad, lokalizácia. Zároveň sa v reakcii na diverzifikáciu trhu a rolí prekladateľa rýchlo rozvíja didaktika konkrétnych typov prekladu, predovšetkým odborného prekladu, napr. didaktika prekladu právnych textov, výučba audiovizuálneho prekladu a titulkovania alebo počítačom podporovaného prekladu (angl. CAT – Computer Assisted Translation). Uvádajú tiež zvýšený záujem o interdisciplinárnosť, až transdisciplinárnosť, plynúcu zo súčasného smerovania celej translatológie k výraznej multidisciplinárnosti. Ďalej je to úprava študijných plánov, resp. celej koncepcie profesijnej prípravy prekladateľov. Autori tiež podporujú uplatnenie vybraných translatologických konceptov vo výučbe cudzích jazykov (napr. model prekladateľskej analýzy, interpretatívny prístup) a intenzívnejšiu spoluprácu medzi translatológiou a lingvodidaktikou.

- 2) Je možné nájsť súvislosť medzi odborovou didaktikou a didaktikou prekladu? Autori zdôrazňujú, že preklad je proces, kde sa prevádza informácia z jedného kódu do druhého, z jedného jazyka do druhého. Schopnosť prekladať musí byť spojená so schopnosťou naučiť sa, osvojiť si aspoň 2 jazyky. Zapojenie prekladu, a teda materinského jazyka do výučby cudzích jazykov je v súlade s cieľom dosiahnuť vysokú úroveň ovládania cudzieho jazyka. Opätovne vyzdvihujú význam interdisciplinárnej spolupráce translatológie a lingvodidaktiky.
- 3) Možno učiť preklad aj študentov filologických či pedagogických odborov? Autori vychádzajú z tézy, že didaktika prekladu pre netranslatológov doteraz nebola starostlivo pestovaná. Faktom je, že veľa filologicky a pedagogicky orientovaných pracovísk ponúka predmety s translatologickým zameraním, často s nedostatočnou hodinovou dotáciou. Vyučujúci sú potom nútení v krátkom časovom rámci sprostredkovať akési „formálne a obsahové translatologické minimum“. Paradoxom je, že v praxi sa veľký počet absolventov netranslatologických katedier venuje aj prekladateľským a tlmočnickým aktivitám.

Suma sumárum, autori publikácie trafili do čierneho. Prax priniesla naliehavú potrebu ucelenej koncepcie, ktorá by vytvorila prienik a prijímala postoje lingvodidaktiky na jednej strane a na druhej didaktiky prekladu. Snaha posunúť riešenie týchto problémov motivovala kolektív autorov pod vedením Dr. Hrdinovej k podaniu projektu *Překlad jako didaktický nástroj ve výuce cizích jazyků* (číslo projektu 78p3), podporeného programom *Aktion Česká republika – Rakousko* a realizovaného na Ústave cudzích jazykov Pedagogickej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Jedným z výstupov daného projektu je i táto publikácia, ktorú hodnotím pozitívne. Predstavuje podnetný a prínosný príspevok pre teóriu a prax lingvodidaktiky a didaktiky prekladu. Odporúčam ju ako vhodný doplnkový študijný materiál.

Želal by som si, keby sme sa ku kvalitnej publikačnej tvorbe našich českých a moravských kolegov dostávali ľahšie a rýchlejšie. Žiaľ, Covidové roky spôsobili určitú diskontinuitu vo vzájomnom spoznávaní a spolupráci.

Recenzent

Mgr. PaedDr. Pavol Burcl, PhD.
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Pedagogická fakulta
Katedra anglického jazyka a kultúry
Dražovská cesta 4, 949 01 Nitra
Slovenská republika
Email: pburcl@ukf.sk